

Cílem předložené diplomové práce bylo popsat a zhodnotit současnou úpravu manželského majetkového práva v České republice s ohledem na historický vývoj této právní oblasti a s komparativním exkursem týkajícím se práva anglosaského. Právní úprava uvedených vztahů prošla i na našem území poměrně dlouhým a složitým vývojem, a to v podstatě od úplné majetkové závislosti žen a jejich podřízeného postavení ve vztahu k mužům v době feudálního státu a práva, přes režim oddělených majetků s možností uzavírání smluv o společenství statků v době platnosti obecného občanského zákoníku z roku 1811, až k úpravám 20. století, jež zahrnovaly nejprve zákonné majetkové společenství manželů, posléze nahrazeného institutem bezpodílového spoluvlastnictví, aby se nakonec dospělo k pojetí stávajícímu, představovanému formou společného jmění manželů.

Hodnotíme-li současnou úpravu majetkových vztahů manželů, je potřeba ji konfrontovat zejména s jejím bezprostředním předchůdcem, bezpodílovým spoluvlastnictvím manželů, a to proto, aby bylo možné říci, co se oproti dřívějšímu pojetí zlepšilo. Na druhou stranu je pak vhodné zaměřit se na úpravu připravovanou v rámci rekonstrukce soukromého práva, protože tak zjistíme, jaké jsou další záměry zákonodárce pokud jde o úpravu majetkových vztahů manželů a také to, zda se do již hotového paragrafového znění podařilo prosadit alespoň některé žádoucí změny.

Podívejme se nejprve na otázku srovnání společného jmění manželů s dříve platným bezpodílovým spoluvlastnictvím. Myslím si, že přijetí novely zákona o rodině v roce 1998, která zavedla novou formu majetkového uspořádání mezi manžely, lze hodnotit jednoznačně pozitivně. Došlo k významnému rozšíření předmětu společného jmění manželů, stejně jako možností smluvních modifikací ze strany manželů a nově také snoubenců, upřesnění jednotlivých výjimek ze zákonného rozsahu společného jmění, vložení zákonné domněnky svědčící ve prospěch společného jmění, a tím i k celkovému posílení rovného postavení manželů. Tak byly odstraněny alespoň největší rozpory někdejší úpravy s pojetím vyhovujícím změněným společenským poměrům.

Na druhou stranu je však zřejmé, že dosavadní koncepce není ani zdaleka ideální, a bude nutné ji revidovat, tak jako občanské právo vůbec. Zmíněná novela zákona o rodině z roku 1998, která nepřímo novelizovala také občanský zákoník, totiž nemohla změnit nic na tom, že platný civilní kodex vycházející i po četných novelizacích ze socialistického

pojetí je nadále jen těžko použitelný. Zásadní nedostatky občanského práva vycházejícího z myšlenky jednoty zájmů společnosti a jednotlivce lze spatřovat už v jeho systematickém uspořádání, které se výrazně odchyluje od tradičního kontinentálního pojetí civilního práva a které znamenalo rozpad soustavy soukromého práva na několik samostatných odvětví, mimo jiné i na právo rodinné. Nový občanský zákoník, jenž se má vrátit k tradicím středoevropského právního myšlení a znovu důsledně vycházet ze zásad, jakými jsou autonomie vůle a smluvní svoboda, tak bude představovat důležitý mezník ve vývoji českého soukromého práva. Úprava rodinného práva bude opět součástí občanského zákoníku, a to včetně práv osobních.